

PROTOCOL

Medicijnverstrekking
en
medisch handelen
op school

Protocol

(medicijnverstrekking/medisch handelen)

Hoe te handelen bij een calamiteit ten gevolge van:

- 1 het toedienen van medicijnen aan een kind
  - 2 het uitvoeren van een medische handeling
-
1. Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven.
  2. Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen.
  3. Waarschuw een volwassene voor bijstand of laat één van de kinderen een volwassene ophalen waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen.
  4. Bel direct de huisarts en/of de specialist van het kind.
  5. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
  6. Geef door naar aanleiding van welk medicijn of medische handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en eventueel welke fout is gemaakt.
  7. Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt of laat ze direct door iemand opzoeken, zoals:
    - a. Naam van het kind
    - b. Geboortedatum
    - c. Adres
    - d. Telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen, persoon
    - e. Naam + telefoonnummer van huisarts/specialist
    - f. Ziektebeeld waarvoor medicijn of medische handeling nodig is.
  8. Bel de ouders: bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon.
    - a. Leg duidelijk uit wat er is gebeurd.
    - b. Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd.
    - c. In geval van ziekenhuisopname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan.

Achtergrondinformatie

0. Inleiding

Leerkrachten worden op school met enige regelmaat geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet.

Ook krijgt de schoolleiding steeds vaker het verzoek van ouders(s)/verzorger(s) om hun kinderen de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen.

Een enkele keer wordt werkelijk medisch handelen van leraren gevraagd zoals het geven van sondevoeding, het toedienen van een zetpil of het geven van een injectie.

De schoolleiding aanvaardt met het verrichten van dergelijke handelingen een aantal verantwoordelijkheden.

Leraren begeven zich dan op een terrein waarvoor zij niet gekwalificeerd zijn.

Met het oog op de gezondheid van kinderen is het van groot belang dat zij in dergelijke situaties zorgvuldig handelen. Zij moeten daarbij over de vereiste bekwaamheid beschikken. Leraren en schoolleiding moeten zich realiseren dat wanneer zij fouten maken of zich vergissen zij voor deze handelingen aansprakelijk gesteld kunnen worden.

De drie te onderscheiden situaties zijn:

- 1 Het kind wordt ziek op school
- 2 Het verstrekken van medicijnen op verzoek
- 3 Medische handelingen

De eerste situatie laat de school en leerkracht geen keus. De leerling wordt ziek of krijgt een ongeluk en de leerkracht moet direct bepalen hoe hij moet handelen.

Bij de tweede en de derde situatie kan de schoolleiding kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van medicijnen of het uitvoeren van een medische handeling. Voor de individuele leerkracht geldt dat hij mag weigeren handelingen uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht.

Op de volgende pagina's wordt elk onderdeel beschreven. In de bijlagen vindt u het betreffende toestemmingsformulier en/of bekwaamheidsverklaring.

1. Het kind wordt ziek op school

Een kind komt 's morgens gezond op school en krijgt tijdens de schooluren last van hoofd- of buikpijn of een andere pijn. Of het wordt door een insect worden geprikt. Een leerkracht verstrekt dan vaak - zonder toestemming of medeweten van ouders - een 'paracetamolletje' of wrijft een zalfje op de plaats van een insectenbeet.

In zijn algemeenheid is een leerkracht niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootst mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden. Uitgangspunt moet zijn dat een kind dat ziek is, naar huis moet.

Wanneer moeten de ouders worden gewaarschuwd?

Als een kind duidelijk ziek is en niet meer met de les kan meedoen, neemt de school contact op met de ouders met het verzoek om het kind op te halen. Belangrijk is om te melden waarom het kind niet kan blijven en af te spreken hoe laat de ouders komen en wat er tot die tijd met het kind gebeurt. Om in geval van nood de ouders snel te kunnen bereiken, moet zijn vastgelegd waar en hoe zij bereikbaar zijn. Het kan ook voorkomen dat een leerkracht bij een kind bepaalde ziekteverschijnselen opmerkt die extra aandacht of medische behandeling vragen. Dit kan de leerkracht bespreken als de ouders het kind komen ophalen. Ook kan de leerkracht de ouders bellen of het kind een briefje meegeven.

Wanneer een leerkracht inschat dat het kind bij een eenvoudig middel is gebaat, dan is het toch gewenst om altijd eerst contact te op te nemen met de ouders. Wij laten, indien mogelijk, het kind zelf met de ouders bellen. Wij vragen daarna toestemming aan de ouders om een bepaald middel te verstrekken (zie bijlage 1).

Wanneer wordt een huisarts gewaarschuwd?

In principe zijn bij ziekte van een kind de ouders degenen die bepalen wat er moet gebeuren. Zij nemen de beslissing om al dan niet een arts te raadplegen. Alleen als er acuut gevaar dreigt schakelt de school direct een arts in.

Voorbeelden van dergelijke gevallen zijn:

- 1 Een kind dat het plotseling benauwd krijgt
- 2 Een kind dat bewusteloos raakt of niet meer op aanspreken reageert
- 3 Een kind met plotselinge hoge koorts
- 4 Een kind dat plotseling ernstig ziek lijkt
- 5 Ernstige ongevallen

2. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Als een kind medicijnen nodig heeft gedurende het verblijf op school zullen de ouders hun zeggenschap over de toediening van de geneesmiddelen moeten overdragen aan de school/leerkracht.

Om de gezondheid van kinderen te waarborgen is het van groot belang dat de geneesmiddelen op een juiste wijze worden verstrekt.

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Te denken valt bijvoorbeeld aan pufjes voor astma, antibiotica of zetpillen bij toevallen. Ouders vragen dan aan de schoolleiding of een leerkracht om deze middelen te verstrekken.

Het is in dit geval van belang deze toestemming schriftelijk vast te leggen (zie bijlage 2). Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden.

Leg de volgende zaken schriftelijk vast:

- 1 Om welke medicijnen het gaat
- 2 Hoe vaak het gegeven moet worden
- 3 In welke hoeveelheden (dosering)
- 4 Op welke manier het geneesmiddel moet worden gebruikt
- 5 De periode waarin de geneesmiddelen worden verstrekt
- 6 De wijze van bewaren en opbergen
- 7 Ouders zijn verantwoordelijk voor de controle op de vervaldatum

Door het vastleggen van deze gegevens geven ouders duidelijk aan wat zij van de school verwachten en weet de school op haar beurt precies wat zij moet doen en waar zij verantwoordelijk voor is.

Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moet regelmatig met ouders worden overlegd over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school. Een goed moment om te overleggen is wanneer ouders een nieuwe voorraad medicijnen komen brengen.

Enkele praktische adviezen:

- 1 Neem de geneesmiddelen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het kind.
- 2 Controleer de uiterste gebruiksdatum voor toediening.
- 3 Laat de ouders een nieuw geneesmiddel altijd eerst thuis toepassen.
- 4 Lees goed de bijsluiter zodat u op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen.
- 5 Bewaar het geneesmiddel indien nodig in de koelkast (in een goed afgesloten bewaardoos), of in een afgesloten kast, buiten het bereik van kinderen en/of onbevoegden.

Mocht de situatie zich voordoen dat een kind niet goed op een medicijn reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van een medicijn, bel dan direct met de huisarts of specialist in het ziekenhuis. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijke alarmnummer 112. Zorg in alle gevallen dat u duidelijk alle relevante gegevens bij de hand hebt, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en /of specialist van het kind, het medicijn dat is toegediend, welke reacties het kind vertoont en eventueel welke fout is gemaakt.

3. Medische handelingen

Het is van groot belang dat een langdurig ziek kind of een kind met een bepaalde handicap zoveel mogelijk gewoon naar school gaat. Het kind heeft contact met leeftijdsgenootjes, neemt deel aan het normale leven op school en wordt daardoor niet de hele dag herinnerd aan zijn handicap of ziek zijn. Gelukkig zien steeds meer scholen in hoe belangrijk het is voor het psychosociaal welbevinden van het langdurig zieke kind om zoveel mogelijk naar school te gaan.

In uitzonderlijke gevallen zullen ouders aan de schoolleiding en/of leerkrachten vragen handelingen te verrichten die vallen onder medisch handelen.

Te denken valt daarbij aan het geven van sondevoeding of het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprikje. Normaal gesproken worden deze handelingen door de ouders zelf verricht. In uitzonderlijke situaties, vooral als er sprake is van een situatie die al langer bestaat, wordt door de ouders wel eens een beroep op de schoolleiding en de leraren gedaan.

Bij voorkeur zouden scholen een vaste ruimte moeten hebben waar leerlingen zelf kunnen prikken, bijvoorbeeld bij diabetes.

Het zal duidelijk zijn dat de ouders voor dergelijke ingrijpende handelingen hun toestemming moeten geven. Zonder toestemming van de ouders kan de schoolleiding of leerkracht helemaal niets doen. Gezien de ingrijpendheid van de handelingen moet de schoolleiding schriftelijke toestemming van de ouders vragen (zie bijlage 4).

Wettelijke regels

Voor de hierboven genoemde medische handelingen heeft de wetgever een aparte regeling gemaakt. De wet 'Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg' (wet BIG) regelt wie wat mag doen in de gezondheidszorg. De wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor onderwijzend personeel. Dat neemt niet weg dat in deze wet een aantal waarborgen wordt gegeven voor een goede uitoefening van de beroepspraktijk aan de hand waarvan ook een aantal regels is te geven voor schoolbesturen en leerkrachten als het gaat om in de wet BIG genoemde medische handelingen.

Bepaalde handelingen – de zogenaamde voorgehouden handelingen – mogen alleen worden verricht door artsen. Anderen dan artsen mogen medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. De betreffende arts moet zich er dan van vergewissen dat degene die niet is bevoegd, wel de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten.

Aansprakelijkheid

Vorenstaande is ook van toepassing wanneer een leerkracht bij een leerling een medische handeling verricht. Technisch gezien vallen leerkrachten niet onder de wet BIG. Deze geldt alleen voor medische en paramedische beroepen. Soms worden leerkrachten betrokken bij de zorg rond een ziek kind en worden daarmee partners in zorg. In zo'n geval kan het voorkomen dat leerkrachten gevraagd wordt om een medische handeling bij een kind uit te voeren. Deze, niet alledaagse, positie van de leerkracht moet hierbij serieus worden genomen. Daarom moet een leerkracht een gedegen instructie krijgen hoe hij de handeling moet uitvoeren.

Het naar tevredenheid uitvoeren van deze handeling wordt schriftelijk vastgelegd in een bekwaamheidsverklaring (zie bijlage 5).

Zodoende wordt een optimaal mogelijke zekerheid aan kind, ouders, leerkracht en schoolleiding gewaarborgd. Ook voor de verzekeraar van de school zal duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld. Dit betekent dat een leerkracht in opdracht van een arts moet handelen die hem bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van die medische handeling.

Binnen organisaties in de gezondheidszorg is het gebruikelijk dat een arts, of een door hem aangewezen en geïnstrueerde vertegenwoordiger, een bekwaamheidsverklaring afgeeft met het oog op eventuele aansprakelijkheden.

Heeft een leerkracht geen bekwaamheidsverklaring dan kan hij bij onoordeelkundig handelen aangesproken worden voor de aangerichte schade. Het schoolbestuur is echter weer verantwoordelijk voor datgene wat de leraar doet. Kan een schoolbestuur een bekwaamheidsverklaring van een arts overleggen, dan kan niet bij voorbaat worden aangenomen dat de schoolleiding onzorgvuldig heeft gehandeld.

Een schoolbestuur dat niet kan bewijzen dat een leerkracht voor een bepaalde handeling bekwaam is, raden wij aan de medische handelingen **niet** te laten uitvoeren.

Een leerkracht die wel een bekwaamheidsverklaring heeft, maar zich niet bekwaam acht - bijvoorbeeld omdat hij deze handeling al een hele tijd niet heeft verricht - zou de medische handeling eveneens niet mogen uitvoeren. Een leerkracht die onbekwaam en/of zonder opdracht van een arts deze handeling verricht is niet alleen civielrechtelijk aansprakelijk (betalen van schadevergoeding), maar ook strafrechtelijk (mishandeling). Het schoolbestuur kan op zijn beurt als werkgever eveneens civiel- en strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld.

Om zeker te zijn dat de civielrechtelijke aansprakelijkheid is gedekt, is het raadzaam om, voordat er wordt overgegaan tot medisch handelen, contact op te nemen met de verzekeraar van de school. Het kan zijn dat bij de beroepsaansprakelijkheid de risico's die zijn verbonden aan deze medische handelingen niet zijn meeverzekerd. Dat hoeft op zich geen probleem te zijn, omdat, wanneer de verzekeraar van een en ander op de hoogte wordt gesteld, hij deze risico's kan meeverzekeren, eventueel tegen een hogere premie en onder bepaalde voorwaarden (bijvoorbeeld een bekwaamheidsverklaring).

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen, stel u dan direct in verbinding met de huisarts en/of specialist van het kind.

Bel bij een ernstige situatie direct het landelijke alarmnummer 112. Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand heeft. Geef verder door naar aanleiding van welke handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij het kind waarneembaar zijn.

4. Bijzondere situaties

Kinderen kunnen ook zelf hun medicijnen nemen op school. Voorwaarde hiervoor is, dat de ouders de school laten weten, dat het kind medicijnen slikt en dat ouders toestemming geven (bijlage 3).

Bijlage 1

Toestemmingsformulier

(uw kind wordt ziek op school)

BLAD 1

Het kan voorkomen dat uw kind gezond naar school gaat en tijdens de schooluren ziek wordt, zich verwondt, door een insect geprikt wordt of iets dergelijks. In zo'n geval zal de school contact opnemen met de ouders/verzorgers of met een andere, door hen aangewezen, contactpersoon. De mogelijkheid kan zich voordoen dat geen van deze personen te bereiken is. Als deze situatie zich voordoet, zal de leerkracht een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is bij een 'eenvoudige' pijnstiller of dat een arts geconsulteerd wordt.

Als u met het bovenstaande akkoord bent, vul dan dit formulier in.

Ondergetekende gaat akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

Naam leerling : _____

Geboortedatum : _____

Adres : _____

PC + Plaats : _____

Naam ouder(s)/verzorger(s) : _____

Telefoon thuis : _____

Telefoon werk : _____

Mobiel nummer : _____

Naam huisarts : _____ Telefoon : _____

Contactpersoon bij afwezigheid : _____

Telefoonnummer : _____

Belangrijke informatie over de leerling:

Mijn/ons kind is overgevoelig overgevoelig voor:

- Medicijnen:

Naam: _____

_____

- Ontsmettingsmiddelen:

Naam: _____

_____

- Pleisters:

Naam: _____

_____

- Overig (bv. voedsel, insecten):

Naam: _____

_____

Ruimte voor zaken die hierboven niet genoemd zijn, maar wel belangrijk zijn voor de school om te weten:

_____

_____

_____

Wilt u eventuele wijzigingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de directie. Het is zeer belangrijk dat de op school aanwezige informatie actueel is.

Ondergetekende:

Naam ouder/verzorger: _____

Relatie tot het kind: _____

Datum: _____

Plaats: _____

Handtekening:

Bijlage 2

Toestemmingsformulier

(verzoek ouder/verzorger tot het verstrekken van medicijnen)

BLAD 1

Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijnen aan:

Naam leerling : _____

Geboortedatum : _____

Adres : _____

PC + Plaats : _____

Naam ouder(s)/verzorger(s) : _____

Telefoon thuis : _____

Telefoon werk : _____

Mobiel nummer : _____

Naam huisarts : _____ Telefoon : _____

Naam specialist : _____ Telefoon : _____

De medicijnen zijn nodig voor : _____

Naam medicijn(en) : _____

Toedieningswijze : _____

Dosering van medicijn(en) : _____

Toedieningstijdstippen : _____

Wijze van bewaring medicijn(en) : _____

Medicijnen mogen alleen toegediend
worden in de volgende situatie(s) : _____

Bij een verandering van medicatie of dosering van bestaande medicatie, informeert de ouder/verzorger schriftelijk de schoolleiding c.q. de leerkracht die de medicijninstructie heeft gehad.

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school c.q. de hieronder genoemde leerkracht, die daarvoor een medicijninstructie heeft gehad, toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Naam : _____

Ouder/verzorger van : _____

Plaats : _____

Datum : _____

Handtekening : _____

Bijlage 3

Kennisgevingsformulier

(leerling mag zichzelf medicatie toedienen)

Ondergetekende stelt hierbij de school in kennis, dat onderstaande leerling zichzelf medicijnen mag toedienen:

Naam leerling : _____

Geboortedatum : _____

Adres : _____

PC + Plaats : _____

Naam ouder(s)/verzorger(s) : _____

Telefoon thuis : _____

Mobiel nummer : _____

Naam huisarts : _____ Telefoon : _____

De medicijnen zijn nodig voor : _____

Naam medicijn(en) : _____

Toedieningswijze : _____

Dosering van medicijn(en) : _____

Toedieningstijdstippen : _____

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school c.q. de hieronder genoemde leerkracht, die daarvoor een medicijninstructie heeft gehad, toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Naam : _____

Ouder/verzorger van : _____

Plaats : _____

Datum : _____

Handtekening : _____

Bijlage 4

Toestemmingsformulier

(het uitvoeren van medische handelingen)

BLAD 1

Ondergetekende geeft toestemming voor de uitvoer van zogenaamde 'medische handelingen' op school bij:

Naam leerling : _____

Geboortedatum : _____

Adres : _____

PC + Plaats : _____

Naam ouder(s)/verzorger(s) : _____

Telefoon thuis : _____

Telefoon werk : _____

Mobiel nummer : _____

Naam huisarts : _____ Telefoon : _____

Naam specialist : _____ Telefoon : _____

Naam medisch contactpersoon : _____ Telefoon : _____

Beschrijving van de ziekte waarvoor de medische handeling op school bij de leerling nodig is:

Omschrijving van de uit te voeren medische handeling:

Medische handeling moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijden:

Medisch handelen mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie:

Manier waarop de medische handeling moet worden uitgevoerd:

Eventuele extra opmerkingen:

Bekwaamheidsverklaring aanwezig?

JA/NEE

Naam : _____

Ouder/verzorgers van : _____

Plaats : _____

Datum : _____

Handtekening : _____

Bijlage 5

Bekwaamheidsverklaring

voor het uitvoeren van medische handelingen

BLAD 1

Ondergetekende, bevoegd tot het uitvoeren van de hieronder beschreven handelingen:

---

verklaart dat,

Naam werknemer : _____

Functie : _____

Werkzaam bij : _____

na instructie door ondergetekende, in staat is bovengenoemde handelingen bekwaam uit te voeren.

De handeling moet worden uitgevoerd ten behoeve van:

Naam leerling : _____

Geboortedatum : _____

Het uitvoeren van bovengenoemde handelingen is voor de leerling noodzakelijk wegens:

De hierboven beschreven handelingen mogen alleen worden uitgevoerd op de tijdstippen waarop de leerling op school aanwezig is.

De hierboven beschreven handelingen moeten worden uitgevoerd gedurende de periode:

Ondergetekende:

Naam : _____

Functie : _____

Werkzaam bij : _____

Plaats : _____

Datum : _____

Handtekening : _____

Bijlage 6

Lijst Noodnummers

(bereikbaarheid ouders/verzorgers)

Zie excel-lijst.

Jaarlijks direct na de zomervakantie bijwerken.